

Boekentips: 30 jaar val van de Muur

[Achtergrond](#) - 1 november 2019 - Auteur: Redactie Duitslandweb

Op 9 november is het 30 jaar geleden dat de Berlijnse Muur viel. Ter gelegenheid van dit jubileum verschijnen veel boeken, zowel in Duitsland als in Nederland. Wij hebben een aantal non-fictie boeken op een rijtje gezet.

Nederlandstalige boeken:

Merlijn Schoonenboom, 'Een kleine geschiedenis van de grootste Duitse worsteling. De zoektocht naar identiteit in het machtigste land van Europa' Wat zijn passende nationale symbolen voor een multicultureel land? Hoe gaan we om met de goede én slechte kanten van de eigen geschiedenis? Deze vragen staan in heel Europa op de voorgrond, maar in Duitsland liggen ze door het oorlogsverleden extra gevoelig. Journalist en historicus Merlijn Schoonenboom schreef een boek over de Duitse zoektocht naar identiteit. In zijn boek neemt hij één omstreden locatie in Berlijn als uitgangspunt: het plein waar vanaf 2020 het herbouwde Berlijnse stadsslot zal openen. Deze plek is volgens Schoonenboom steeds seismograaf van de maatschappelijke gevoeligheden geweest. Steeds weer gaat het op deze plek om de grote vraag naar identiteit: wat is Duits? [Querido](#), verschijnt 5 november, 324 blz.

Erik Timmermans en Jaap Visser, 'Berlijn. Een gids door de hoofdstad van de DDR' Eindeloze rijen grauwe woonblokken, de Fernsehturm, de Muur, vrolijke Trabantjes: welke sporen liet het communistisch verleden achter in Berlijn? Erik Timmermans en Jaap Visser zochten het uit in hun geïllustreerde boek. Het vertelt de opkomst en de ondergang van de DDR aan de hand van belangrijke gebeurtenissen, anekdotes en interviews met inwoners van Berlijn. 'Berlijn. Een gids door de hoofdstad van de DDR' is zowel een compacte geschiedenis van veertig jaar communisme in Duitsland als een geschiedenis van een fascinerende, veerkrachtige stad. Inclusief foto's, kaarten en wandelroutes. [Van Oorschot](#), verschijnt 9 november 2019, 308 blz.

Friso de Zeeuw, 'De tastbare DDR'

De Berlijnse Muur, de Koude Oorlog, het verval van het communisme en de terreur van de Stasi: het zijn onderwerpen die allemaal aan bod komen in de nieuwe tentoonstelling 'De tastbare DDR' in het Museum van de 20e Eeuw in Hoorn, in samenwerking met het privé-DDR-museum van Friso en Thea de Zeeuw. Naar

aanleiding van de expositie schreef Friso de Zeeuw een boek met dezelfde titel. Deze eigen uitgave is vanaf 9 november exclusief te koop in het Museum van de 20e Eeuw en op het festival 30 Jahre Mauerfall in Baarn.

www.museumhoorn.nl uitgever: DDR-Museum, verschijnt 9 november 2019, 100 blz.

Manon de Heus en Marijke van der Ploeg, 'Statiegeld voor mijn moeder. Verhalen over het leven in de DDR'

Twintig voormalige DDR-burgers vertellen in 'Statiegeld voor mijn moeder' over hun leven in een gesloten land. Socioloog Manon de Heus en historicus Marijke van der Ploeg tekenden hun zeer diverse verhalen op. Zo spraken ze met Gabriele Stötzer, die in een van de wreedste Oost-Duitse vrouwengevangenissen zat; Bernd Roth, die voor de geheime dienst de Stasi spioneerde; Bernd Matthes, die als scholier foto's van de Muur maakte om zijn verlangen naar een leven in West-Berlijn te bevredigen; en sprintster Ines Geipel, die zonder het te weten doping kreeg toegediend en daar nu nog de gevolgen van ondervindt (haar verhaal is als [voorpublicatie op Duitslandweb](#) gepubliceerd). Het boek is als '[Das Pfand meiner Mutter](#)' ook in het Duits verschenen. oktober 2019, [Uitgeverij Aspekt](#), 222 blz.

Greg Mitchell, 'De tunnels, ontsnappingen onder de Berlijnse Muur'

Het boek van de Amerikaanse schrijver en journalist Greg Mitchell draait om een verhaal dat zich afspeelt in de zomer van 1962. Een groepje jonge West-Duitsers riskeren opsluiting, marteling door de Stasi en zelfs de dood om hun vrienden en geliefden in Oost-Berlijn te bevrijden door tunnels te graven onder de Muur. De Amerikaanse tv-zenders NBC en CBS willen allebei de primeur om hier verslag van te doen. Maar als met de Cubacrisis de Koude Oorlog zijn hoogtepunt bereikt, probeert de Amerikaanse president John F. Kennedy te voorkomen dat de documentaires worden uitgezonden. Met nieuwe bronnen vertelt Mitchell dit verhaal van mediacensuur in het vrije Westen. oktober 2019, [De Arbeiderspers](#), 456 blz.

Duitse boeken:

Jürgen Danyel (Hg.), 'Ost-Berlin, 30 Erkundungen'

Oost-Berlijn was het machtscentrum van de DDR en ook een etalage van het communistische Oostblok. In 30 essays schetst het boek 'Ost-Berlin - 30 Erkundungen' hoe de stad was georganiseerd en hoe dit uitwerkte op het dagelijks leven. Samensteller Jürgen Danyel nodigde historici en 'Zeitzeugen' uit om een aspect uit het leven in de gedeelde stad te beschrijven. Ook historicus Krijn Thijs van het Duitsland Instituut Amsterdam schreef een essay voor de bundel: over Nederlandse zeilers die in 1987 met hun platbodems in een bizar avontuur verzeild raakten tijdens de 750-ste verjaardag van Berlijn. [Ch. Links](#)

[Verlag](#), 2019, 448 blz.

Elke Kimmel, 'West-Berlin, Biografie einer Halbstadt'

In 'West-Berlin, Biografie einer Halbstadt' schrijft auteur Elke Kimmel over haar eigen ervaringen toen ze in 1987 als student naar West-Berlijn kwam. Daarnaast heeft ze zich voor dit boek verdiept in de periode vanaf het einde van de Tweede Wereldoorlog via de bouw van de Muur tot aan de val van diezelfde Muur in 1989. Kimmel beschrijft de aantrekkingskracht van dit 'speerpunt van het imperialisme', zoals de communisten West-Berlijn noemden. De stad, bevolkt door een bijzondere mengelmoes van spionnen, muzikanten, krakers, politici, gastarbeiders en gewone inwoners, vormde een eiland, een voorpost van het kapitalistische Westen ten tijde van de Koude Oorlog. [Ch. Links Verlag](#), 2019, 272 blz.

Freya Klier, 'Und wo warst du? 30 Jahre Mauerfall'

Geen gebeurtenis heeft de Duitse geschiedenis na de Tweede Wereldoorlog zo getekend als de val van de Muur. Hoe hebben mensen aan beide kanten van de Muur dit historische moment beleefd? Welke dromen en angsten hadden ze, en wat is er van die dromen terechtgekomen? Auteur Freya Klier heeft persoonlijke verhalen opgetekend van publieke figuren als politicus Bernhard Vogel en literatuurwetenschapper Guy Stern, maar ook van een voormalige Oost-Duitse neonazi en een oud-RAF-terrorist. [Herder](#), 2019, 272 blz.

Marcus Böick, 'Die Treuhand, Idee, Praxis, Erfahrung 1990-1994'

Het boek van Marcus Böick is een omvangrijk onderzoek naar de Treuhandanstalt, de overheidsorganisatie die na de val van de Muur werd opgericht om de privatisering van de Oost-Duitse staatsbedrijven te regelen. Tussen 1990 en 1994 werd 53 procent van de Oost-Duitse ondernemingen geprivatiseerd, 30 procent werd geliquideerd. Van de 4,1 miljoen arbeidsplaatsen die de Treuhandanstalt in 1990 in Oost-Duitsland telde, waren er eind 1994 1,5 miljoen over. Böick noemt de Treuhandanstalt een van de meest controversiële organisaties in de Duitse geschiedenis. Een vuistdik wetenschappelijk werk voor de liefhebber. [Wallstein](#), 2018, 766 blz.

Frank Wolff, 'Die Mauergesellschaft. Kalter Krieg, Menschenrechte und die deutsch-deutsche Migration 1961 - 1989'

De Muur was niet alleen de grens, het symboliseerde Duitsland in de Koude Oorlog, stelt historicus Frank Wolff in zijn boek. Niemand kon zich er letterlijk of

figuurlijk aan onttrekken, of je nu voor of tegen was. Het feit dat het DDR-regime de eis voor vrij reizen van de bevolking niet serieus genoeg nam, speelde de mensenrechtenbeweging juist in de hand. De ontwikkeling daarvan is volgens Wolff essentieel geweest voor de val van de Muur. [Suhrkamp Verlag](#), 2019, 1026 blz.

Ilko-Sascha Kowalczyk, 'Die Übernahme, wie Ostdeutschland teil der Bundesrepublik wurde'

Dertig jaar na de val van de Muur vindt historicus en auteur Ilko-Sascha Kowalczyk het tijd om de balans op het maken. Hoe verging het Oost-Duitsland, toen het door West-Duitsland werd overgenomen? Waarin onderscheidt Oost-Duitsland zich van andere delen van de Bondsrepubliek? En waarom zijn populist en extremisten hier zo succesvol? Kowalczyk gaat in zijn politieke boek op zoek naar antwoorden op deze vragen. [C.H. Beck](#), 2019, 319 blz.

Steffen Mau, 'Lütten Klein, Leben in der ostdeutschen Transformationsgesellschaft'

Socioloog en auteur Steffen Mau groeit in de jaren 70 op in de nieuwbouwwijk Lütten Klein in Rostock (Mecklenburg-Voorpommeren). Na de val van de Muur ziet hij hoe zijn Heimat worstelt met de schaduwkant van de Duitse eenwording. In plaats van bloeiende landschappen karakteriseren vooral roestende industriële ruïnes het landschap. Mau gaat 30 jaar van de val van de Muur op onderzoek uit naar de oorzaken van de verbittering en het ongenoegen in de samenleving. [Suhrkamp Verlag](#), 2019, 285 blz.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/34197/boekentips-30-jaar-val-van-de-muur>